

Roman

Poštnina plačana v gotovini Številka 2 Din

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
 1/2 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
 vse leto 80 Din. — Račun
 poštne hranilnice v Ljubljani
 števil. 15.393. — Dopisi: „Ro-
 man“, Ljubljana, Breg 10-12.

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 1. III. 1930 Leto II. - Štev. 9

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — NOVI NATEČAJ „ROMANA“: Najstrašnejši trenutek mojega življenja (2000 Din nagrad). — Kurt Muenzer: POSLEDNJA MASKA, novela. — H. Hilgen-dorff: KONZULOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — Jean Lamon: STAVA S HUDIČEM. — KUHINJA IN DOM. — SALE.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelji in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Mira od gorja zblazni. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za zdravljenje. Zaljubljen se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpmi. Enemu izmed naših polkov je prideljen tudi Milan, ki dobi v boju strel v glavo. V bolnici po naključju dozna da je Ljuba nedolžna in da je kriva Mira...

Usmiljenka mu pove, da se bo Ljuba na potu v Niš ustavila v bolnici. Ko transport prispe, govori Milan z Ljubo in jo skesano prosi oprostjenja. Prepozno; že v Ljubljani se je zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka.

Ko se po dolgi odsotnosti Ljuba vrne v Ljubljano, je njena prva pot k dr. Liparju, da vidi Stanka, ki ga je bil mladi zdravnik med tem popolnoma ozdravil. Čeprav ne more pozabiti Milana, je vendar trdno odločena, da izpolni svojo obljubo. Dr. Lipar ji ponudi stanovanje, ki ga je zanjó najel in opremil pod Rožnikom. — Nekaj tednov nato se vrne v Ljubljano tudi Milan Stankovič. Slučajno zve, kje stanuje Ljuba. To-

da z njo se ne sme sestati. Samo svojega otroka bi rad videl. Zato se odpravi pod Rožnik, meneč, da Ljube ni doma — in se sreča z njo. Kmalu nato pride tja tudi dr. Lipar. Usmiljenka mu je bila izdala Ljubino skrivnost in njeno žrtev. Izprva ji ni hotel verjeti; ni si mogel misliti, da ga Ljuba ne bi ljubila. Videč, da je to grenka resnica, se ne pomišlja več: na videz vesel, a z ubitim srcem ji vrne besedo.

Profesor Magister, ki je bil odkril nov način zdravljenja umobolnih, povabi dr. Liparja k sebi, da mu razkaže svoje bolnike.

Nasmehnil se je in dodal:

„Če boste jutri popoldne kaj več utegnili, vas pridržim pri sebi. Krasen park imam in malo izprehoda vam bo gotovo dobro delo. Tam lahko tudi kaj pokramljava.“

„Hvala vam, gospod. profesor! Pridem zanesljivo!“

Profesor Magister se je poslovil in odšel.

Zvest dani obljubi se je dr. Lipar drugi dan odpravil k profesorju.

Bil je krasen jesenski dan. Na ulici je kar mrgolelo ljudi. Ko je Janko gledal vesele oblike, mu je postalo težko okoli srca. Kdaj bo tudi on tako vesel? Nikoli...

Ko je zavil v manj obljudene ulice, mu je nekoliko odleglo. Sam ne vedoč kdaj, se je znašel pred sanatorijem profesorja Magistra.

Profesor je bil že pripravljen nanj. Odvedel ga je k bolnici.

Bila je mlada ženska, ki je zblaznela od žalosti, ko ji je umrl otrok na škrlatinki. Njegova smrt je bila zanjo tako hud udarec, da ga ni mogla preboleti.

Njen obraz je bil bled ko zid in neprestano se je smehljala. Ta smeh je bil nekaj groznega. Časih je poklicala svojega otroka. Pomirila se je za trenutek in prisluhnila, kje bo zaslišala njegov mili glasek. Toda odgovora

ni bilo... Tedaj jo je napadlo. Zobje so ji zašklepetali in oči so ji stopile iz jamic. Začela je kričati, da je človeka groza obhajala.

Mladi zdravnik jo je skrbno preiskal.

„Niste se zmotili, gospod profesor. Bolnica res kaže vse znake razvite sušice. Vendar mislim, da bi jo bilo moči ozdraviti. Ker primernih zdravil v sanatoriju najbrže ne boste imeli, vam jih jaz pošljem. Ležati mora v posebni sobi in spati pri odprtem oknu.“

„Storil bom po vašem nasvetu,“ je odgovoril profesor. „Če vas zanima, bi vam zdaj pojasnil, kako nameravam ozdraviti njeno blaznost...“

To rekši je povabil gosta v svojo delovno sobo in mu ponudil stol.

„Kakor sem vam že povedal, se ji je zmešalo, ko ji je umrl otrok. Zato bom njeno sobo tako opremil, kakor je bila prej urejena njena spalnica. Sredi sobe ji postavim zibelko in vanjo denem otroka, ki bo približno toliko star kakor je bilo njeno dete. Potem naročim, da jo ob določeni uri pripeljejo v njeno sobo in jo ostavijo pred zibelko. To jo bo tako pretreslo, da se ji bo vrnil razum.“

Morda porečete: stara metoda. Res; a zadnja leta so jo precej zanemarili.“

„Ali jo uporabljate pri vseh bolnikih?“

„Skoraj pri vseh. Le časih je težko izslediti ljudi, ki so s tragedijo v zvezi.“

Lipar ga ni hotel več nadlegovati z vprašanji. Z veseljem je sprejel profesorjevo povabilo, da se malo izprehodita po vrtu.

Mladi zdravnik se je začudil, ko je na vrtu zagledal toliko izprehajalcev. Bili so sami mirni, že skoro ozdraveli bolniki, kakor mu je povedal profesor.

Zdajci sta zagledala mlado žensko, ki se je dr. Liparju videla nekam znana. Ko se je oddaljila od njiju, ga je profesor sam opozoril nanjo.

„Pravkar sem vam rekel, da časih zaman iščem osebe, ki so igrale vlogo v tragediji. Oglejte si tole nesrečnico. Ze dve leti zaman iščem ljudi, ki bi mi pomagali, da jo rešim večne teme.“

Profesor je premolknil. Domislil se je, da bi jo bil dr. Lipar moral poznati.

„Ali je ne poznate? Na poti v Zabreg...“

„Da,“ je pritrdil Lipar. „Žena tovarnarja Lokarja — ali ne?“ Streslo ga je. „Ali jo upate ozdraviti?“

Profesor Magister je skomignil z rameni.

„Morda se mi posreči. Če mi uspe, bom na ta uspeh bolj ponosen, kakor na vse druge, kar jih imam do zdaj za seboj. O vzrokih njene blaznosti mi namreč nihče ni hotel izdati besedice. Sam sem jim moral priti do dna. Poslušajte:“

Ta ženska se je na materino zahtevo poročila z možem, ki ga ni ljubila, zakaj njeno srce je gorelo za drugega... Ko nekega dne moša ni bilo doma, jo je obiskal njen prvi ljubimc. Mož pa se je nepričakovano vrnil in opazil ljubimca, ki je ravno skočil z okna na vrt...“

„Cel roman,“ je pripomnil dr. Lipar.

„Prav ste rekli... cel roman. Konca vam še nisem povedal. V tovarnarjevi hiši je živelo tudi neko mlado dekle, ki se je žrtvovalo za nesrečno ženo. Vzelo je krivdo nase. To je bilo tem laglje, ker tovarnar v temi ni mogel razločiti njenega obraza.“

Zdaj pa pride najžalostnejše poglavje te zgodbe. Mlado dekle, ki se je žrtvovalo, je imelo zaročenca, mladega oficirja, in tovarnar ga je obvestil o njenem „grehu“. Kakšne so bile posledice, si lahko mislite.

Prava grešnica se je zavedla, koliko gorja je prizadela plemenitemu dekletu. Kesanje jo je obšlo in sklenila je vse priznati. Toda v trenutku, ko je hotela to storiti, jo je prevzel tak strah, da se ji je omračil um...“

Profesor je umolknil. Pogledal je mladega zdravnika, ki se je bil naslonil na drevo.

„Zakaj ste tako blede? Ali vam je slabo?“

Lipar je odkimal. „Nič, nič...“ je zajeceljal.

Lagal je. Profesorjeva povest ga je bila pretresla. O, poznal je to zgodbo. Kako dobro je vedel, da je bila Ljuba tisto nesrečno dekle... Ljuba, ki jo je tako ljubil — Ljuba, ki se ji je moral odreči za vselej...“

Moral je zbrati vso voljo, da se je obvladal. Obrnil se je k profesorju.

„Nadaljujte!“ je dejal suho.

„Saj sva že skoraj pri koncu. Gospodična se ni mogla braniti in madež je ostal na njej. Tovarnar jo je spodil iz hiše in potem je niso več videli.“

„Kdo vam je vse to povedal?“

Profesor Magister se je nasmehnil.

„Nihče. Iskal sem in opazoval. Počasi sem dognal vse in uverjen sem, da je točno. O svojem iskanju nisem nikomur omenil besedice. Tovarnar Lokar še danes nič ne ve in upam, da tudi nikoli ne bo zvedel.“

Potrebna sta mi bila dva človeka, če naj nesrečnico ozdravim: njen ljubimec in sestrična, ki se je zanjo žrtvovala. Toda oba sta izginila kakor bi se bila pogreznila in do danes jima še nisem prišel na sled. Vendar mislim, da sem na pravi poti in da ju v kratkem odkrijem.“

Mladi zdravnik se je zamislil.

„Pravite, da na vsak način potrebujete njeno sestrično?“

„Da!“

„Evo vam njenega naslova: Gospa Slavčeva, Cesta na Rožnik. Pod tem imenom živi zdaj v Ljubljani.“

„Ali dobro veste, da je to ona?“

„Zanesite se na mojo besedo. Dobro jo poznam.“

Profesor Magister mu je segel v roko in se mu zahvalil za dragoceno odkritje. Nato sta se poslovila.

XII

SREČNI IN NESREČNI

„Mamica, ali je ta gospod res moj papa?“

„Res, srček!“

„Ali naj mu tako rečem?“

„Seveda!“

„In oni drug gospod, ki me je tako rad imel, ali on ni moj papa?“

„Tisti pa ni tvoj papa... dveh papanov vendar ne moreš imeti, norček!“

Mali Stanko je dvignil svoje lepe črne oči k srečni materi.

„Veš, mamica... včeraj sem hotel prvega papana poljubiti, pa sem se bal... da ne bi bil hud gospod... ki je moj papa...“

Ljubino čelo se je zmračilo.

Saj je bila srečna; vedela je, da jo Milan obožuje nad vse, a vendar so ji vedno iznova vstajale v duši misli na nesrečnega zdravnika.

Dobro je vedela, da mladi zdravnik ni resnice govoril, ko je rekel, da je ne ljubi. Zgodba o ženi, ki naj bi bila na las podobna njej, je bila izmišljena. Porabil jo je kot pretvezo,

da se ji na lep način odpove. Sam Bog ve, kako zdaj trpi!

Ta misel je kalila srečo mlade in oboževane matere. Bodla pa jo je tudi zavest, da še zmerom stanuje v stanovanju, ki ga je najel in opremil mladi zdravnik.

Malemu Stanku ono glede dveh papanov še vedno ni hotelo iz misli. Zlezal je mamici v naročje in ji tiho rekel:

„Mamica... povej, zakaj je včeraj moj prejšnji papa jokal?“

„Ne vem... pusti me zdaj... Poišči si konjička in se igraj z njim!“

Hotela je biti sama. Poiskala je ročna dela, ki jih je morala dokončati do prihodnjega dne.

Sicer jo je Milan prosil, naj ne dela več za druge ljudi, ker ima sam dovolj denarja, da skrbi zase in za svojo družinico. Toda ona je bila odločno odbila njegovo ponudbo. Hotela se je preživljati z delom svojih rok — vse dotlej, dokler ne bo njegova žena.

Lahko si mislimo, kako brezmejna je bila njuna sreča po doktorjevem odhodu. Vedela sta, da je zdaj konec njunega trpljenja, da teh strašnih let ne bo nikoli več.

Nova zarja jima je zasijala na obzorju. Skupaj pojdeta v svet, roko v roki, in nihče jima ne bo zastavil poti. O, kako daleč jima je že bila prošlost! Mislila sta le še na bodočnost.

Kako težko ga je pričakovala drugi dan! Naposled je vendar zabrn timer hišni zvonec.

Mlado mater je oblila nežna rdečica. „Milan!“ so zamrmrale njene ustnice.

Vrata so se odprla. Da, bil je stotnik, njen Milan.

O, koliko lepega sta si še imela povedati. Venomer bi govorila in se gledala in ljubkovala, nikoli se ne bi naveličala.

A vendar... popolnoma srečna še nista bila.

Vsem našim prijateljem, ki so nam poslali naslove svojih sorodnikov, prijateljev in znancev, interesentov za „Roman“, se na tem mestu najlepše zahvaljujemo in jih prosimo, da se nas tudi v bodoče spomnijo. Prav tako izrekamo iskreno zahvalo vsem našim vrlim inozemcem, ki priporočajo „Roman“ med našimi izseljenci. Tudi nje prosimo, da nam o priliki pošljejo naslove svojih znancev v domovini in na tujem, ki bi se morda naročili na naš list.

„ROMAN“

Misel je glodala v njunih srcih, obema je bilo na ustnicah eno ime, a nihče se ga ni upal izgovoriti.

„Ali si zdaj srečna?“ jo je vprašal mladi oficir.

Uprla je vanj svoje lepe oči, a odgovorila mu ni.

Skril je njeno nežno belo ročico v svoje dlani.

„Ko bi vedela, kako te ljubim,“ ji je rekel vroče in jo privlekel k sebi. „Vso noč nisem mogel spati. Tvoja slika mi je lebdela pred očmi. Sanjal sem o tvoji... najini bodočnosti... Kako bo lepa... Samo proč morava od tod, proč iz te hiše, ki nama obuja toliko žalostnih spominov.“

„Da, proč morava, proč od tod...“

„Jutri najamem sobo v hotelu, sobo zate in za Stanka. Upam, da mi doktor tega ne bo zameril.“

„O, razumel naju bo...“

„Potem zaprosim za odpust iz vojske. Dovolj sem žrtvoval za domovino. Živela bova nekje daleč, skrita pred svetom... Saj so take tudi tvoje želje, Ljuba?“

„Kar želiš ti, želim tudi jaz, dragi Milan...“

Tako sta sanjala sama nista vedela kako dolgo. Mračilo se je že, ko sta se prebudila iz sanj.

Tedaj je mladi stotnik prijel Ljubo za roko in ji tiho rekel:

„Nekaj bi te vprašal, Ljuba. Ali mi boš odkrito odgovorila?“

„Zakaj tako govoriš? Ali mi ne zaupaš, Milan? Ničesar ne maram skrivati pred teboj, zdaj, ko si moj, samo moj...“

„Povej mi, Ljuba, ali misliš, da je doktor resnico govoril?“

Mlada žena je prebledela.

„Ne... Mislim, da ni povedal resnice...“ je žalostno odvrnila. „Odrekel se mi je, ker je vedel, da me ti še zmerom ljubiš... da ne bi bila nikoli srečna z njim... A jaz se mu nisem izdala. Kar sem mogla, sem storila, da ne bi nikoli doznal resnice. Svojo zaobljubo sem hotela izpolniti. Bog vedi, kdo mu je razodel mojo skrivnost...“

Vprašal si me, zakaj sem tako žalostna... Zato, ker vem, da trpi. Rešil mi je otroka, skrbel zanj in upal, da bom nekoč njegova. Kako naj se mu za vse to oddolživa?“

Milan ni odgovoril. Sklonil je glavo in se zamislil.

Kmalu po odhodu mladega oficirja sta se oglasili pri Ljubi sestri Terezija in Honorija, ki še nista vedeli, kako se je odločil doktor Lipar.

Kaj naj ji rečeta? Ali naj ji povesta, da sta zdravniku vse odkrili? Kaj poreče Ljuba? Ali bo zadovoljna?

A ko sta jo zagledali, so se njuni dvomi razpršili.

Obraz ji je sijal od sreče. Mehak smehljal ji je žarel na licih in njene oči so gorele kakor še nikoli.

Sestri se nista več bali. Prepričani sta bili, da se je vse srečno končalo. Doktor Lipar je moral biti pri njej in odkloniti njeno žrtev...

„Prav sta imeli, sestri, ko sta mi rekli, da človek ne sme nikoli obupati,“ ju je pozdravila Ljuba. „Bog je uslišal vajine in moje molitve. Ko sem mislila, da je že vse izgubljeno, se mi je nasmehnila sreča... Odkar sem vaju zadnjič videla, se je marsikaj zgodilo, česar še ne veda. Doktor Lipar me je odvezal besede, ki sem mu jo dala... A tudi on, ki se ni hotel več vrniti, je prišel nazaj.“

„Milan Stankovič?“

„Da,“ je prikimala Ljuba in razpovedala sestram vse, kar se je prejšnji dan zgodilo.

Usmiljenki sta se spogledali in težak kamen se jima je odvalil s srca. Tedaj je bilo le prav, kar sta bili storili. A pomislili sta tudi na mladega zdravnika, na njegovo žalost in na njegovo globoko ljubezen...

Pozabili sta, da ju ni sprejel preveč prijazno... da se jima je posmehoval... da ju je žalil...

Razumeli sta ga. Če človek trpi, se ne more ovladati... Gotovo mu je zdaj že žal...

Iz vsega srca sta Ljubi privoščili njeno srečo. Toda vedeli sta, da ta sreča ne bo prej popolna, dokler se mladi zdravnik —

„Molili bova zanj,“ sta si rekli, ko sta odhajali od mlade matere.

Ko se je Milan vračal v mesto, je bil že večer. Lep, a otožen septembrski večer.

Srečaval je uradnike in delavce, ki so se vračali z dela domov v predmestja. Vsi so bili videti veseli in zadovoljni.

Spomnil se je, kako je bilo pred nekaj dnevi... Tudi takrat jih je srečaval, a zdeli so se mu tako trudni, izmučeni.

Mimo njega so hiteli tramvaji, vozovi, avtomobili — a on jih ni videl. Mislil je na Ljubo in na svojega otroka in praznično je bilo njegovo razpoloženje.

Tudi zdravnikova žrtev se mu ni zdela več tako strašna.

„Pozabil bo...“ je zamrmral in zavil v restavracijo na večerjo. Poiskal si je mizo v kotu in naročil jedilni list.

Pri sosedni mizi je sedel gospod, ki se mu je videl nekam znan. Kje ga je že neki videl? Bil je že starejši mož, sivolas in upadlega obraza. Iz njegovih vdratih oči je odsevala velika žalost in sitost življenja.

„Andrej,“ je šepnil stotnik. Spoznal ga je bil: bil je Andrej Lokar, tovarnar iz Zabrega...

Kako strašno se je izpremenil! Še pred dve-ma letoma je bil tako krepak in vesel. Danes pa...

Stotnik je vstal in pristopil k njegovi mizi. Toda Lokar je bil tako zatopljen v svoje misli, da ga ni niti opazil.

„Andrej!“

Skoraj nejevoljno se je tovarnar ozrl za nenadejanim gostom, ki ga je bil zmotil v žalostnih mislih. Ko je spoznal stotnika, mu je preletel ustnice bolesten usmev.

„Ti, Milan? Ali je mogoče?“

„Zakaj pa ne bi bilo! A kaj je tebi? Saj te skoro ne bi bil spoznal...“

„Izpremenil sem se bil in postaral, jeli?...“ se je po sili nasmehnil tovarnar. „O, verjamem, da me nisi takoj spoznal...“

„Bolan si, Andrej...“

„E, star sem, kaj hočeš,“ se je hotel tovarnar zasmejati, a njegov smeh ni bil pristen. „Mislim, da že trka smrt na vrata.“

Stotnik ni vedel, kje naj začne pogovor.

„Ali bi smel prisesti? Pogovorila bi se malo. Saj bo že nekaj let, kar se nisva videla! Kaj počne gospa Mira?“

Tovarnar je vztrepetal.

„Saj res, ti še ne veš,“ je zajeceljal in odvrnil pogled. „Dolgo ti že nisem pisal... Ker se

nisi od nikoder oglasil, nisem vedel, ali sploh še živiš... Kdaj si se vrnil v Ljubljano?“

„Ni še dolgo... Tri tedne bo tega...“

„In se nisi nič oglasil pri meni! Toliko bi ti imel povedati... Morda bi mi bila izpoved olajšala bol... Ne veš, koliko sem trpel...“

Pravkar si povprašal po Miri. Prosim te, da mi tega imena ne omeniš več. Mira je nesramnica, ki ni vredna ne usmiljenja, ne sočutja... A pustiva to... Kako pa je kaj s teboj?“

„E, tudi jaz sem nekaj pretrpel. V Makedoniji sem iskal smrti, a me ni marala...“

„In zdaj?“

„Zdaj sem srečen.“

„Torej si jo vendarle pozabil?“ je vprašal tovarnar in oči so se mu malce razvedrile.

„Ne... Usoda se me je usmilila...“

Kako naj pove Lokarju, da je bila Ljuba nedolžna?... Gotovo ne ve, da je bila kriva njegova žena...

Tudi tovarnarja je zaskrbelo:

„Kaj bo, ko mu povem, da je Ljuba nedolžna? Ko mu priznam, da sem po krivem obdolžil njegovo zaročenko? Najbrže ljubi drugo in je z njo srečen. Če mu odkrijem, kar mi je izdal Skobec, se bo hotel vrniti k njej, ki je mati njegovega otroka...“

Mučna tišina je zavladala.

„Nisi prav storil, da mi nisi pisal,“ je prvi izpregovoril tovarnar. „Koliko stvari sem med tem zvedel! Da sem te mogel obvestiti, bi bil tudi tebi prihranil veliko trpljenja...“

„Ne vem, kaj hočeš reči...“

„Poslušaj me, Milan. Obljubi mi samo, da se ne boš srdil...“

Stotnik ni odgovoril. Zaslutil je, da tovarnar že vse ve...

„Gotovo še nisi pozabil dogodka, ki se je odigral v moji hiši pred dvema letoma,“ je začel Lokar z mrzličnim glasom. „Saj pomniš, da sem potem prišel k tebi v Ljubljano in ti odkril Ljubino nezvestobo... Vidiš, tisto ni bilo res... Nalagali so me, a jaz sem nehote nalagal tebe...“

Pogledal je stotniku v obraz. Milan se je žalostno nasmehnil.

„Vem, kaj mi hočeš povedati...“

„Veš? Kaj veš?“

„Da je bila Ljuba nedolžna.“

„In je nisi poiskal?“ se je zgrozil tovarnar.

„Iskal sem jo in... našel,“ je mirno odvrnil stotnik. „V Ljubljani sem jo našel... Prepričal sem se, da je bila vredna moje ljubezni, da je ljubila samo mene... O, kako sem se kesal svoje okrutnosti!“

„In otrok?“

„Ni se mi ga treba sramovati... Stanko je moj!“ In Milan je v kratkih besedah povedal tovarnarju vso svojo povest.

Med tem sta povečerjala. Tovarnar se je jedi komaj pritaknil.

„Zdaj ko veš, da je bila Ljuba nedolžna,“ je povzel pogovor, „imaš tudi pravico, da zveš ime grešnice... O, ta nizkotnost ženske, ki sem jo tako ljubil in je še zdaj ne morem iztrgati iz srca! Ko bi vedel, Milan, koliko sem pretrpel... Neprestano sem si govoril: ‚Pozabi jo! A nisem mogel... nisem mogel...‘“

Tovarnar je zaihtel malone na glas.

„In ti si vedel, da je bila Mira kriva?“ je hripavo zastokal po dolgem molku.

Stotnik je nemo prikimal.

„Ko sem dognal resnico, sem mislil, da umrem od žalosti... Morda bi bilo tako bolje... V svojih prvih pismih sem ti priznal bojazen, da se za tem dogodkom skriva neka tajnost. Že od vsega početka me je glodala sumnja, da me Mira ni vzela iz ljubezni. Slutil sem komedijo, ki so jo igrali za mojim hrbtom, komedijo, v kateri sem imel vlogo neumnega, zaslepljenega moža...“

Miri se je bil omračil um. Zato od nje nisem mogel zvedeti resnice. Nadejal sem se, da me reši vseh dvomov, ko ozdravi. Zdaj tudi te nade nimam več...“

„Kje je zdaj Mira?“ ga je sočutno vprašal stotnik.

„Še zmerom v Magistrovem sanatoriju.“

Najstrašnejši trenutek mojega življenja

Cedalje bolj se kopičijo v naši redakciji prispevki iz vrst naročnikov in čitateljev „Romana“. Mnogi med njimi so prav dobri, čeprav se jim vidi, da jih je napisala peresa nevajena delavska ali kmetiška roka. O teh že danes lahko rečemo, da pridejo

v poštev za priobčitev

in da jih bo občinstvo z veseljem sprejelo. Drugi prispevki spet manj ustrezajo našim željam in pogojem natečaja. Nekateri pisci se premalo zavedajo, da so splošno zanimivi le oni doživljaji, ki so v prvi vrsti nenavadni, a če že to ne, vsaj svojevrstni po prilikah in okoliščinah, v katerih so se odigrali. Najidealnejši za široko javnost, ki bo te prispevke čitala, so vsekako

dramatični, razgibani dogodki z mnogo dejanja.

S takimi dožitvi se sicer vsakdo ne more „ponašati“, vendar smo trdno uverjeni, da bi vsak, prav vsak naš čitatelj našel v svojem življenju trenutek, ki ga ostali čitatelji niso doživeli in ki je bil morda mnogo strašnejši zanj, kakor pa doživetje, ki ga je popisal. Morda je res, da je *najgloblji* vtis pri tem ali onem ostavil trenutek, ko je recimo zvedel, da ga žena vara ali da ga je, denimo, gospodar vrgel iz službe. Verjamemo; ali po naši sodbi je to utegnil biti zanj sicer *najhujši* trenutek njegovega življenja, med tem ko je doživel več *strahu in groze*, če je, recimo, zašel ponoči v gozdu in ni našel poti domov, ali kaj sličnega. Na polju groze in strahu je mnogo več različnih dožitij, mnogo zanimivejših in nevsakdanjejših.

Razmišljajte nekoliko v tem pravcu in nam pošljite svoj prispevek. Uverjeni smo, da smo Vam s to pojasnitvijo nalogo samo olajšali — pred vsem pa smo Vam povečali upanje na nagrado, zakaj občinstvo, ki bo imelo poslednjo besedo pri prisoji nagrad, bo gotovo oddalo svoje glasove za one doživljaje, ki bodo zanj najzanimivejši in najnenavadnejši.

Pošljite rokopis na naslov: Uredništvo „Romana“, Ljubljana, Breg 10.

PRISPEVKE ZAČNEMO PRIOBČEVATI V
PRIHODNJIH ŠTEVILKAH.

! POZOR !
na naš novi roman!

Kurt Muenzer:

Poslednja maska

Ker smo se nekega večera v klubu prijatelju Albrehtu le preveč smejali, ko je načel pogovor o bistrovidstvu, vplivu v daljavo, prikazovanju odsotnih in umirajočih ljudi, in je svojo vero v tak nezmisel le pregoreče zagovarjal, se je odločil, da nam pove primer iz svojega lastnega življenja. Primer, ki mu je potrdil obstoj skrivnostnih sil in vplivov in ga preveril, da so možni tajinstveni odnosi med nami in bitji z drugega sveta in zaznavanje prostorsko oddaljenih dogodkov ali oseb. Likrali smo tudi zvedeli, zakaj je Albreht Bohlen ostal samec. Stanoval je sam z dvema slugama v velikem, z izbranim pohištvom opremljenem stanovanju in čeprav mu je bilo šele štirideset let, je živel kakor samotar in ni hodil v nikako žensko družbo. In tako nam je začel pripovedovati:

Bilo je v K., kamor sem se bil preselil zaradi svojih tamošnjih tovaren. Tam sem se srečal z njo, ki je pomenila srečo in višek mojega življenja. V majhnem prijaznem mestecu se ni bilo težko seznaniti; in tako sva kaj kmalu drug drugemu izdala svojo skrivnost. Njej je bilo ime Antonija in je živela kot edini otrok ovdovelega očeta na njegovem posestvu v okolici mesta, kamor sem z avtomobilom prispel v pičle pol ure. Kako zelo me je ljubila in kako iskreno je bilo najino razmerje, mi je dokazala ura njene smrti. Njena poslednja misel je bila namenjena meni in njena ljubezen je smrti izsilila še en trenutek, da me je poslednjič vsega objela.

Imela sva srečo, da ni nobena senca skalahila najine poti življenja. Ni bilo ovire za najino ljubezen, bila sva zaročena in v februarju sva se nameravala na tihem poročiti. Tako nato sva hotela odpotovati v Egipt. Vse je bilo pripravljeno in le trije tedni so naju ločili od srečnega trenutka.

Takrat so v mestu priredili maskarado. Antonija in jaz sva sklenila, da si jo privoščiva kot poslednjo zabavo pred poroko. Jaz sem se oblekel v Dona Juana čisto v belo. Tudi Antonija je imela priti v španski noši, v krasni svili, s plaščem in pahljačo.

Napočil je usodni večer. Ves nestrpen sem prišel med prvimi in ostal tik vrat, da ne

zgrešim svoje ljubljene, ko pride roko v roki s svojim očetom. Dolgo sem čakal zaman, dvorana se je polnila, kričeče maske so me dražile, ples se je bil že razvil in razpoloženje je bilo na višku, ko se je naposled pojavila zraven mene pahljača. Blago dehteč plašč me je objel in najslajši glas na svetu je zašepetal moje ime.

Prišla je bila tako pozno, ker njenemu očetu ni bilo dobro in ni mogel z doma. Tudi ona je zato hotela ostati doma; toda domenišla se je bila z menoj za sestanek, na katerem je vedela, da bom nestrpno čakal, in tudi oče ji je prigovarjal, naj gre. Tako se je bila z avtom pripeljala v mesto, da zapleše z menoj in se potem takoj spet odpelje domov; bolnika ni hotela pustiti samega.

Tako sem se je oklenil za bežne minute in godba naju je zazibala v počasnem ritmu skozi dvorano. Drgetala sva od sreče, da sva tako blizu drug drugega, gledala sva si v oči in plavala skozi gnečo, kakor breztežna bitja lagotno in svobodno.

In ko sva bila spet pri vratih, se je Antonija rahlo izvila iz mojih rok in mi šepnila pozdrav. Morala je domov, hotela je domov, ljubljene oče je bil sam.

„Spremim te,“ sem ji rekel. Antonija pa je odkimala:

„Za Boga, spodaj je sama služinčad in bi naju videla, če bi sama stopila v voz. Kakšne čenče bodo potem nastale, si lahko misliš, dragec. Počakaj, počakaj, čez dvajset dni bom tvoja in potem se bova lahko pred vsem svetom sama vozila v avtu, tudi sredi noči. Kaj ne?“

Odprl sem ji vrata in leden piš nama je udaril v obraz. Antonija se je zgrozila.

„Uh, kako mrzlo,“ je vzkriknila in že se je spet zasmejala. „Kakor piš smrti. Z Bogom!“

Privzdignila je čipke svoje maske in mi ponudila svoja lepa blede usta v poljub. Potlej si je snela masko, se mi zasmejala s svojim milim obrazkom in stekla po stopnicah.

„Lahko noč, Antonija. Dobro spančkaj in pozdravi papana. Jutri zjutraj pridem k tebi.“ Soferju pa sem rekel:

„Le počasi in oprezno, Friderik. Cesta je ponekod zaledenela.“

Pomignila mi je iz okna s črnim čipkastim robcem. Spet me je stresel mraz. Ali je bila

noč tako mrzla, ali me je samo stisnilo okoli srca?

Odpravil sem se domov, ni me več mikalo v dvorano. Iznenada me je prevzel nemir, v glavi mi je razbijalo, nekaj težkega mi je leglo na prsi. Čim bolj sem mislil na Antonijo, tem neznosneje mi je postajalo okoli srca.

Imel sem skoro četrť ure hoda. Mesto je bilo docela izumrlo, nikjer človeka, nikjer glasu. Še en vogal in bil sem doma — zdajci pa sem začul tiho, tiho, od daleč, a popolnoma razločno svoje ime. Svoje ime iz Antonijinih ust. Ozrem se, prisluhnem — vse tiho in prazno. Planem naprej, prispem pred hišo, in tedaj zagledam pred vrati — Antonijo, v njeni španski obleki z ogrnjenim plaščem.

„Antonija!“ zavpijem prestrašen in srečen hkrati. Ali se je bila nestrpna in vsa hrepenča kakor jaz odpravila k meni? Ali je bila le sen, privid mojih razdraženih živcev?

A že sem pri njej in jo objamem. Toda ona je mrzla, kakor da bi bila že dolgo, dolgo čakala name v strupenem nočnem mrazu.

„Morala sem te vendarle še enkrat videti,“ je šepnila čisto tiho in mi vsa lahna in trepečoča obvisela na rokah. Že sem odprl vrata. „Pridi, Antonija, pridi, tako mrzla si, draga, daj, stopi z menoj, da se ogreješ.“

Tedaj je svareče vzdignila roko in rekla: „Ne morem več, prekasno je. Z Bogom, ljubi moj, večno te bom ljubila.“

„Pridi, Antonija!“ zavpijem ves trepečoč.

Toda ona je samo dvignila čipke svoje maske in mi ponudila usta v poljub. Tedaj zagledam v siju ulične svetiljke režeče se zobovje mrtvaške glave. Maska pade in pod njo se pokaže gola lobanja, preklana, razdejana, z vollimi očmi in koščenimi čeljusti, in vse to pokrito s plavo lasuljo in vonjajočimi lasmi moje Antonije. Režeče se skloni ta lobanja k meni, vsa strašna in grozna v tej razdejanosti, Antonijin blagi vonj mi zaveje naproti... mahoma sem čisto sam, sam na pragu svojih hišnih vrat, ne vidim nič, ne slišim nič... Gostje s plesa prihajajo mimo, objestne maske me nagovarjajo. Jaz pa, ves zmeden, ne vedoč, kaj prav za prav počnem, stečem skozi mesto, zdrevim skozi gozd, po cesti proti Antonijinemu domu. Svet je kakor izumrl, le zvezde gore, drugače brezkončna tišina in tema, na katero se moje oči le iztežka priva-

dijo. Vidim pošastna drevesa, samotno počiva-joča dvorišča sredi mrtvih polj, pes brez doma žega čez plan, groza me je te nočne ure, ki je, kakor bi bil sam Bog umrl, tako nemo in gluho in zapuščeno je vse.

In tedaj zagledam na robu ceste teman obris. Cesta je gladka, zaledenela, v teku se spodrsnem. In vendar vidim: prevrnjen avto, izruvano drevo, negibno človeško truplo... v krvi.

„Antonija! Antonija!“ zakričim.

Zakaj njen avto je, njen šofer, ki leži mrtev na tleh. In potlej... deset korakov v stran... ona... Njena lepa glava je strašno razmesarjena, njeno lepo telo mrtvo, mrtvo. A ko se zazrem v njene otrple oči, zagledam v njih vso gorečnost njene ljubezni. Ljubezni, ki je še v smrtni uri potrkala na moja vrata.

„Povej mi pet dni v tednu, v katerih ni črke *k*!“ — „Sreda... sobota in nedelja — več jih ne vem!“ — „Vidiš, ko nič ne veš: predvčerajšnjim, včeraj, danes, jutri in pojutrišnjem.“

„Tako dobre volje te že dolgo nisem videl. Kaj pa se ti je zgodilo, da si tako srečen?“ — „Rojstvo dvojčkov.“ — „O, glej ga no! Iskreno čestitam!“ — „Ni treba... Ta srečnik je Lipovec, ki ga že od nedkaj ne morem videti!“

„Gost: „Natakar, zrezek! Pa ne premajhne-ga — sem zelo nervozen in me vsaka malenkost razburi.“

Sin: „Oče, kje je bil rojen boksarski prvak Tunney?“ — „Ne vem.“ — „Kje se je rodil Charlie Chaplin?“ — „Ne vem.“ — „Čudno! Ali se niste v šoli nič učili zgodovine?“

„Toženec, vi trdite, da sta vaša prijatelja pograbila vsak en stol in se začela obdelavati. Zakaj pa niste stopili mednju in ju skušali razdvojiti?“ — „Nemogoče, gospod sodnik; ni bilo nikakega stola več!“

Pepček pride domov ves krvav in pobit in strgan. „Kje si pa bil?“ ga ostro povpraša oče. — „Stavil sem z Matevžem, da me ne spravi po lestvi na skedenj — in stavo dobil!“

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisal H. Hilgendorff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Čudak je ta človek; zakaj pošlje zvečer služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdajci me oblije svetloba: od kod se je neki vzel konzul? V njegovi roki se blesti revolver. „Roke kvišku! Tako — dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Storjeno je. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? „Še malenkost!“ Potegne me na hodnik. „Človeka, ki je za temi vrati, morate spraviti s sveta!“ Vstopim: tema. Prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Strel! Tema! Zvenket razbitega stekla. Ali sem še živ? Da, še več: neranjen. Brž, brž, ven iz te hiše!

Na ladji Imperia. Mladi tehnik Diener, ki se vozi v Južno Ameriko, pripoveduje o strašnem zločinu: konzula Traerja so snoči na zverinski način umorili. „Naj mu bo Bog milostljiv!“ meni pater James Godfroy. Čuden človek, ta pater. Tako mrzlih oči še nisem videl. — Na ladji se dogajajo neverjetne stvari. Ljudem kradejo dragocenosti tako rekoč izpred nosa. Kdo je skrivnostni tat? Detektiv Young si iz obupa nad nemočjo puli lase.

Tisti večer prestrežem pogovor med kapetanom, detektivom in prvim krmarjem. Zelo zanimiv pogovor. Iskali so tatu in ga odkrili v — meni, v meni, slikarju Svendrupu! Ko bi vedeli, kaj bi vse lahko našli pri meni! Na deščici za barve, ha, ha... in v škattli za smotke! Tisočake iz konzulove kasete, dragulje igralke Tamave, rubine gospodične Antonijevske, Brestrov demant... Posebna istorija, kako mi je to ukradeno blago prišlo v roke. A čujmo: Young predlaga stražo pred zakladnico — sebe, kapetana, prvega krmarja in... mene! Mene, tatu! Genjalna misel! Zakaj ne?!

Na straži v zakladnici. Kapetan, detektiv in jaz smo ostali v kapetanovi sobi, ki je bila zraven zakladnice, krmarja pa smo poslali v zakladnico. Do treh zjutraj je bilo vse mirno. Takrat pa se pojavi v zakladnici pater. Hotel bi shraniti svoj dragoceni, v rubini posuti križ. Krmar ga spoštljivo pozdravi in z rubini posuti križ. Krmar ga spoštljivo pozdravi in hoče odpreti vratca železne blagajne — tisti mah pa zastre lino, skozi katero smo gledali, bela megla. Pater je obesil robec na njo ter nam zakril pogled v zakladnico. Zdajci strašen krik! Planemo na vrata — zaklenjena! Naposled se nam jih vendarle posreči vlomiti. Tam... pater z gumijevko v roki. Young potegne

revolver. Tisti mah nas obda slepeča svetloba: pater je bil vrgel gumijevko na tla in v njej... se je vnela... bliskovna luč! Patra ni nikjer več... izginil je bil, kakor bi se bil vdrl v tla...

Malo ur nato se je zgodilo nekaj docela nepričakovanega. Izprehajal sem se po palubi, ko zavpije neki ženski glas iz okna lazareta: „Stojte!“ Osupel se ozrem in zagledam... gospodično Traerjevo! Tudi ona me je spoznala... spoznala v meni vlomilca tiste usodne noči... „Gospod Young, aretirajte tega človeka — on je morilec konzula Traerja!“

Young je pobledel.

„Gospodična Traerjeva... ali se ne motite?“ je skoro zajecjal. „Gospod Svendrup je minulo noč dokazal...“

Revolver je izginil z okna in glas je postal če mogoče še trši in mrzlejši:

„Izpovem vam pod prisego!... Sicer pa dobro... Ne aretirajte ga in dajte mu, da pobegne... ali povem vam, v prvi luki vas dam aretirati kot sokrivca...“

Okno je bilo prazno.

Young si je otrl pot s čela in se obrnil k meni.

„Gospod Svendrup... kaj... kaj... morete na to odgovoriti?“ Smilil se mi je, tako je bil v zadregi, na drugi strani pa sem bil vesel, da mi več zaupa, kakor sem pričakoval...

„Da je gospodična Traerjeva o tem prepričana, a navzlic temu nisem morilec...“

„Potem pa vendar pojasnite...“

„Na žalost v tem trenutku ne morem in tudi ne maram.“

Young je stopil bliže k meni.

„Ali tudi veste, kaj moram potem storiti?“ je vprašal resno.

„Storite svojo dolžnost in me aretirajte. Ne zamerim vam...“

„Moj Bog, kakšne zmešnjave...“ je zajecjal detektiv.

„Ali mi ne mislite zvezati rok?“

„Ne, ker ne verjamem, da bi bili morilec... po tej noči nič več... A navzlic temu vas moram aretirati... Idite z menoj...“

Stopila sva mimo dr. Roullierja, ki sem ga še čul zamrmrati: „O, ta paroplovna družba z morilskimi ladjami...“ Nato sva mu izginila izpred oči.

V svoji ječi nisem ničesar čul razen bučanja morja, udarjanja strojev in zdaj pa zdaj

skozi zamreženo lino zategle in tožeče glasove ptic.

Prostor, ki je na ladji služil za ječo, je bil na prednjem koncu. Izprva mi je od močnega dviganja in padanja ladje, ki se je tu na prednjem koncu še posebno neprijetno občutilo, hotelo postati slabo, vendar sem se mu tako naglo privadil, da mi je že obed imenitno teknil.

Bil sem sem v obupnem položaju. Ujet, orošan svobode, ki mi še nikoli ni bila potrebnjša kakor prav zdaj, po patrovem begu.

Kje so bili moji dragulji?

V čigavih rokah je bila moja kasete?

Vdal sem se upanju, da se pater ni zadovoljil samo z dragulji, nego da je vzel tudi kaseto; zakaj kasete mi je utegnila biti najbolj pogubna, če bi jo odkrili pri meni: ona je bila najnedvomnejši dokaz proti meni, če bi me kdo osumil, da sem umoril konzula Traerja.

Moj položaj je bil na moč neroden.

Več ko gotovo je bilo, da je Young zdaj preiskoval mojo kabino in pri tem napravil zanimiva odkritja. Navzlic temu se nisem prav nič bal. Ni ga položaja, iz katerega se ne bi mogel rešiti, dokler dišeš zrak in imaš pri jedi vsaj kolikor toliko spodoben tek.

Seveda sem pretehtal misel na beg na vse strani. A na žalost je bilo proti temu nešteto zaprek. Lahko je misliti na beg, toda vrata so bila krepka in trdna iz debelega železa najmodernejshe konstrukcije. Bila so zanesljivejša in modernejša od zakladničnih vrat. Očividno jim je bila jetnikova varnost bolj pri srcu kakor zakladi potnikov. Stene so bile zbite iz težkih plohov, lina pa je bila tako visoka, da sem jo komaj dosegel, če sem iztegnil roko. A tudi potlej ne bi še nič pomagalo. Železno mrežo bi že kako prepilil s svojo patentno pilo, ki sem jo imel skrito v čevlju med dvojnimi podplati. Toda potem je šla moja pot v svobodo samo na morje... Okence moje ječe je bilo čisto na prednjem koncu ladje in kadar je bilo morje razburkano, so valovi pljuskali prav do njega.

Da bi se rešil v morje? Te vrste beg se mi je zdel vendar nekoliko prevoden.

Kmalu po obedu je prišel mornar McKennedy ocedit mojo celico. Prvi krmar, ki že itak nikoli ni bil moj prijatelj, je prišel z njim. Obraz mu je žarel od prikritega zmagoslavja,

ko je stopil med vrata, da nadzira pomorščaka pri poslu.

Da, tako nevaren človek kakor sem bil jaz, za nobeno ceno ne bi smel ostati sam z mornarjem!

Krmar je stal med vrati in mirno pušil svojo pipo. Vendar sem čutil, da je bil njegov žareči obraz in ves ta mir samo krinka. Bil je nenavadno bled in ko si je zapalil pipo, sem videl, da mu je roka trepetala.

Ali so to bile še posledice udarca na njegovo betico? Pri njegovi krepki konstituciji se mi to ni zdelo preveč verjetno. Možak je bil korenjak kakor jih je malo.

Napravil sem, kakor bi hotel vreči zlomljeno smotko na kup smeti, ki mi ga je bil Kennedy pomel ravno pred noge. V smotki se je blestel novc. Kennedy ga je naglo spravil.

„Kaj novega na ladji?“ sem mu šepnil. Krmar si je ravno ogledoval ključavnico vrat.

Kennedy je zamrmral nad kup smeti:

„Potnik kabine 12 izginil, najbrže umorjen... Young obolel...“

„Kaj govorite?...“ se je krmar zadržal na Kennedyja.

„Naj mi gre s poti... ne morem pomesti...“ je zagodrnjal Kennedy in pokazal s koncem metle name.

Krmar se je pomiril in kmalu sta oba izginila iz celice.

Če to ni bila novica! Young zbolel!... Neki potnik najbrže umorjen... Hudiča!... Hudiča!

Zdaj šele sem razumel krmarjevo razburjenje.

Saj je morala biti na ladji pravcata panika! Young bolan... jaz pa zaprt...

Zdaj je bil pater v pravem pomenu besede gospodar ladje.

To je pomenilo uničenje vseh mojih načrtov!

Moram se rešiti... moram... moram... moram...

Vrgel sem se na trdo ležišče in se razgledal po celici. Centimeter za centimetrom sem jo pretipal z očmi. Kakor podgana, ki išče luknje! Toda stene so bile gole in mrzle, trde in neprijemljive. V celici ni bilo drugega kakor iz desk zbito ležišče z nekaj odejami in pružica. Železna pružica, privita v tla... Morda

bi jo kazalo prepiliti, utegnil bi jo porabiti za orožje.

Za trenutek sem pomislil. Ali naj Kennedyja, ko mi prinese večerjo, pobijem na tla, njegja in krmarja, in potem poskusim pobegniti?

Ne, ne. Kako lahko bi se zgodilo, da bi ju ubil — a vendar sem ju hotel samo omotiti, nič več. Toda boj proti dvema bi bil preneenak. Vrhu tega je krmar imel brovning.

Ne, to je bilo prenezanesljivo.

Tedajci se mi je pogled na nečem ustavil... in kakor razodetje me je obšla misel... misel v svobodo.

O, tako preprosta je bila ta misel in za nje izvedbo je bilo treba samo nekaj psihološkega poznavanja ljudi.

Železna vrata so sezala samo do polovice stene. Bila so tako nizka, da je mogel skozi nje le srednjevisok človek. Krmar na primer bi se že moral skloniti.

Zgoraj pa, kjer je stena prehajala v obok, je bil širok lesen opaž. In ta opaž sem si izbral za rešitev. Jedro mojega načrta za beg je bilo tedaj poznavanje ljudi.

Naglo sem se jel pripravljati.

S svojo patentno žago sem prepilil železne palice v okencu. Bilo je neskončno naporno delo, zakaj z eno roko sem se moral držati za mrežo, z drugo pa piliti.

Potreboval sem za to delo, ki bi ga drugače opravil v dobre četrt ure, polne tri ure.

Naposled sem imel vso mrežo v rokah. Oddahnil sem se. Potlej sem razparal rjuhe in napravil iz njih dolgo vrv. Ovil sem jo okoli konca železne palice, ki je ostal v oknu. Pod okno sem zavlekel svojo posteljo, kakor da bi bil z nje pobegnil skozi okence.

Stopil sem k vratom in si ogledal svoje delo.

Videlo se mi je divje in romantično. Črni železni štrclji so se odražali v azurno nebo, ki se je razpenjalo za okencem. In sredi te slike je plapolala kakor zastava vrv iz rjuh.

Vsakdo, ki bi vstopil v celico, bi moral misliti, da sem pobegnil skozi okno.

In to je bil moj namen.

Skozi odprto okence sem začul od daleč glas gonga. Bilo je skrajni čas, da se odpravim na svoje mesto, zakaj vsak trenutek je moral

priti krmar s Kennedyjem. Reči moram, jed so mi prinašali s hvalevredno točnostjo.

Z naporom, ki me je stal vse nohte, sem se popel na vrata in se zapičil s prsti v opaž.

Visel sem nad vrati kakor pajek. Skoro z vso težo sem visel na prstih in čutil sem tako silne bolečine, kakor da bi mi bil kdo pulil prst za prstom.

Kolena sem bil potegnil čisto k trupu in se stisnil k steni, ki mi je dajala zelo malo opore.

Dolgo gotovo ne bi bil vzdržal v tem položaju, a naposled je prišlo odrešenje. Sreča, ki mi je bila tako dolgo nezvesta, se mi je spet nasmejala.

Začul sem rožljanje ključavnice — vrata so se odprla.

Predstavlajte si, kakšna slika se je odprla človeku, ki je stal pred vrati. Od zunaj je bilo moči pregledati ves prostor — razen tistega dela stene nad vrati, kjer sem visel.

Kaj se bo zgodilo?

Moje poznavanje človeške duše me ni prevaralo.

Krmar in Kennedy sta v trenutku pregledala vso celico, bila je prazna. Prvo, na čemer so obviseli njune oči je bilo okno. Bilo je prepiljeno in vrv je plapolala v vetru. Kar sta nato storila, je bilo čisto impulzivno... storila sta, kar bi bil vsakdo storil.

„Ušel je...“ je zakričal Kennedy. Zdelo se mi je, da je bilo v njegovem glasu razen razburjenja tudi nekaj veselja.

„Skozi okno...“ je zavpil krmar.

Nato sta planila v celico k okencu in skoro oba hkrati pograbila iz rjuhe prirejeno vrv, da bi se popela do okna in pogledala, kam sem pobegnil...

Čisto avtomatično sta to storila.

Otrok, ki mu zdrkne novec skozi špranjo v klet, bo takoj skočil k špranji in pogledal vanjo, čeprav ve, da novca tako ne bo dobil.

Prav tako sta storila krmar in Kennedy — in na to sem se bil zanesel. V istem trenutku, ko sta bila na oknu, sem se nalik pajku spustil z opaža. Skok — in bil sem skozi vrata!

Se preden sta se Kennedy in krmar utegnili ozreti za menoj, sem bil vrata že zaloputnil in obrnil ključ.

Skozi opazovalno okence v vratih sem uzrl najbolj odrevenela obraza, kar sem jih kdaj videl v življenju.

A zdaj ni bil čas za neplodna opazovanja. Ze sem čul krmarja, ki je kakor pobesnel razsajal po vratih. Sreča še, da je bila ta celica tako od rok!

A kam zdaj?

Moja usoda je bila vsakomur znana. Domala vse moštvo in potniki so me osebno poznali.

Ali me ne bo prvi človek, ki me sreča, dal spet zapreti? Vrh tega ni ladja vele mesto, kjer lahko izgineš, kakor bi te zemlja požrla.

Moram se zateči k svoji preizkušeni prevarjalni spretnosti.

17

Vsak dan ob isti uri se je podal višji strežnik s svojimi strežniki k oskrbniku.

Oskrbnik je preletel z očmi to belo oblečeno armado ter se potlej odpravil z njimi na zadnji konec ladje. Tam je vodilo ozko stopnišče v globine ladijskega trebuha, v njegovo najsvetejše. To najsvetejše je bila vinska klet.

Oskrbnik se je prvi spustil v globino. Nekaj za njim je šel višji strežnik in šele za njim je smela množica navadnih strežnikov. Le oskrbnik in višji strežnik sta smela stopiti v najsvetejše, strežniki v belih jopičih pa so zasedli stopnice.

Od časa do časa je smuknil ta ali oni belo oblečenih strežnikov dol, da vzame iz rok višjega strežnika za svoj oddelek določene trebušate in sloke, štirioglate in jajčaste, leskečoč se in s slamo ovite steklenke.

Slovesnost, s katero sta se oskrbnik in višji strežnik vselej odpravila na to pot, je prešla tudi na strežnike. Ves čas svečanega razdeljevanja steklenic so stali s skoro pobožnim mirom in pokojem na stopnicah.

Toda danes se je zdelo, kakor da bi bil hudič vzel vse siceršnje spoštovanje pred najsvetejšim. Strežniki so se stisnili na kup in že kar nesposobno iztezali vratove.

Oskrbnik in višji strežnik sta bila že na stopnicah, ko ju je vznemiril peklenski trušč in vpitje, ki ni moglo prihajati od drugod kakor iz vinske kleti. Moža sta se z grozo spogledala.

Zaslutila sta nekaj strašnega.

Biti bi morali že pravi duhovi pekla, ki bi se drznili vprizarjati tak strašen hrup. Bil je,

kakor bi steklenice zvenketale in črepine letele v vrata. Mimo tega pa se jima je zdelo, kakor da bi jima bilo udarilo na uho že kar nečloveško rjovenje.

Potem ko se je oskrbnik uveril, da stoji višji strežnik, čeprav ves blede, tik za njim, in videč, da je ostala armada strežnikov takisto še zbrana, da bi mu v skrajnji sili pomagala, je odprl vrata... In res ni dosti manjkalo, da ni z vsemi svojimi zvestimi pobegnili. Ne zaradi nevarnosti položaja, nego zaradi docela nepričakovane pogleda, ki se mu je bil odprl.

Iz teme je planil proti njemu mož, ki ni bil oblečen v nič drugega kakor samo v nočno srajco. V roki je imel najmanj pol tuceta steklenic in morje vina, ki je teklo po tleh, je svedočilo, da je bil priredil pravcato obstreljevanje vrat. On sam je stal z bosimi nogami v krvavordeči luži. Njegov obraz je bil spačen od besa in rdeče ščetine na glavi so se mu od togote kar ježile.

Rdečelasec je klel, kar mu je grlo dalo. Ko je potem za trenutek zajel sapo, da se, kakor je vse kazalo, pripravi za nov napad, je oskrbnik zastokal:

„A... a... ali... niste vi major Mac O'lonnor?“

„O, vi trikrat po satanu prežvečeni in pljunjeni slepci, ali ste se vendar spomnili?“ je besno zakričal mož v nočni srajci in njegova slina je oskrbniku oškropila ves obraz.

„Ali... kako ste prišli...?“

„... semkaj? Še vprašaš, budalo zatelebano... morda se je angelček ponižal iz nebes in me prinesel na svojih rokah v ta božanski vrecel nektarja...“ se je zarogal major in jel od jeze poskakovati po vinskem jezeru, da je vino kar pljusovalo na vse strani. In pri tem je tako divje mahal s steklenico, ki ji je bil odlomil vrat, oskrbniku pod nos, da je leta od strahu jadrno stopil korak nazaj.

„Ali imate blato v ušesih, da nič ne slišite?“ je začel iznova. „Ali ne slišite, da že ves čas razbijam po vratih, samo da bi priklical človeško dušo... Pomoč?... ha, ha... Pomoč... na tej ladji samih tatov, morilcev in potepuhov... Lopovi ste mi vsi... vse bi vas moral krvnik...“

„A kako ste vendar prišli sem?“ je zdaj zakričal oskrbnik, ki ga je tudi že jelo minevati potrpljenje.

„To se še upate vprašati, vi morilec... poglavar tatinske sodrge... razbojnik...“

Oskrbnik ni nič več odgovoril; videl je, da je major popolnoma pijan.

„Jaz vas nisem semkaj spravil,“ je mrzlo rekel.

„Vi ste potemtakem potnik iz kabine 12, ki je včeraj brez sledu izginil?“ se je zdaj vmešal v pogovor višji strežnik.

„Tele nerojeno... kdo pa drugi?“ ga je nahnulil major in nekoliko mirneje nadaljeval:

„Snoči... se oblečem za večerjo... zdajci pa udarec na glavo... tresk na tla... zbudim se... v tej temni luknji... nag... nag... prasci... krvniška drhal... razbijam... kričim... pobijam steklenice... nič... nikakega odgovora... vse mrtvo...“ Divje je zakrilil z rokami.

Potem pa se je krepka majorjeva postava nenadoma zamajala in kakor je bil dolg in širok je telebnil v lužo.

Oskrbnik in višji strežnik sta se sklonila k njemu. Potipala sta njegov utrip.

„Vse v najlepšem redu...“ je ugotovil oskrbnik. „Samo pijan je kakor klada... pijan kakor...“

„Ali naj ga prenesemo v njegovo kabino?“ je vprašal višji strežnik.

„I, seveda...“

„Kaj rečete na to?“

„Nova žrtev moža, ki strahuje ladjo.“

„Patra?“

„Da, moža, ki je bil nekaj časa pater in ki je zdaj brez sledu izginil... Sreča še, da smo majorja odkrili. To bo razburjenje med potniki malo ublažilo...“

Toda v roke niso dobili majorja Mac O'lonnorja, zakaj ta major ni bil nihče drugi kakor jaz. Za te ljudi pa sta bili to dve docela različni osebi.

Privzel sem si bil krinko pogrešanega majorja, da spravim na varno slikarja Axla Svendrupa.

„Zdravnik: „Hm, hm, vaš vrat mi nič kaj ne ugaja.“ — Bolnik: (ogorčen): „Kaj mislite, da je vaš lep?“

Jean Lamon:

Stava s hudičem

Vse mesto je bilo eno samo šareno pustno plesišče v dežju cvetic in tisočbarvnih korijandolov. Mlade lepe ženske, mladi divji moški v okrašenih gondolah, na prostranih razsvetljenih trgih in v pravljličnih palačah.

Benetke so se opile. Opile vina in muzike, plesa in ljubezni, tisočeri barvnih krasot, mask in kostumov.

Enkrat na leto se tisočletno pravljlično mesto zbudi iz sna in zaživi divje, plamteče dni in divje, plamteče noči. Enkrat na leto... na karneval.

A kmalu spet zaspi, prespi vrvenje vsakdanjega življenja in se zasanja v svojo ponosno prošlost... in sanja o prihodnjem karnevalu.

Na stopnicah stare cerkve Maria della Piante sta trčila skupaj smrt in hudič.

„Tujec, izpod nog!“

„Ali prav vidim? Ali si ti, Enrico Dandolo, ali tvoj duh?“

„Jaz sem, brate! Hudič v lastni osebi!“

„Mislil sem, da si vendar v Afriki!“

„Sem bil, prijatelj Francesco! Še včeraj sem kakor obseden divjal nad upornimi krvoločnimi berberskimi psi. Davi pa sem odletel na majhnem enokrovniku iz Tripolisa, opoldne pristal, popoldne dobil na poveljstvu pustni dopust, zdajle plešem na maskaradi, a noč hočem prebiti z najlepšo žensko Benetk! Vidiš, Tentori, še zmerom sem stari divji Enrico!“

„Ali bi smel vedeti, katera je najlepša ženska Benetk?“

„Kako bi jo poznal! Zato sem tu, da jo poiščem! Tukaj ali drugod — a našel jo bom!“

„Idi z menoj! Moja gondola čaka na Rio della Pietà. Odpeljeva se v palačo Grimani, tam se tvoje lačne oči do sitega najedo ženskih lepot!“

„Velja, a prej še izpijeva steklenko Falerna!“

„Na najino prijateljstvo, Francesco!“

„Naj živi hudič!“

„Naj živi smrt!“

Potem sta stala prijatelja v vogalu velike dvorane in gledala, kako so plesalci in plesalke hiteli mimo njiju, in iskala.

„Kaj, to so ti ženske lepote? Morda tistale dolgočasna plavolasa Nemka, ali tale fantovsko koketujoča nekoliko staroverska Parižanka, ali nemara celo onale angleška fizičlovka? Bojim se, prijatelj Francesco, da se ti ni okus nekoliko pokvaril. Hudiča, ali ne razumeš, da koprnim po lepoti, da hlepim po vročih belih telesih lepih Benečank? Teh umazanih rjavih Arabk se človek nazadnje vendarle naveliča in nasiti. A tole je malone galerija nakaz... Bogme, krivico sem ti storil! Sveto nebo, kako lepa je tistale dama! Nebeška!“

„Ali je mogoče, da se Don Juan tako naglo razvname? Kdo je tista srečna?“

„Onale dama v temnovišnjem dominu! Ali je ne vidiš, ali si slep? Evo je, tamle!“

„Tisti temnovišnjevi domino?“

„Da, ta je najlepša, najkrasnejša ženska! Ali staviš, da si jo še nocoj osvojim?“

„Ne širokousti se! To stavo izgubiš!“

„Smešno, ali me tako slabo poznaš? Stavim sto tisoč lir, če hočeš!“

„Dobro, sprejemem to stavo!“

„Stavo s hudičem, prijatelj?“

„Stavo s smrtjo, ne pozabi!“

„Velja! Jutri se dobiva v klubul!“

In potlej je zlovešči postavi strgal vsak sebi val pustnega vrvenja. Izgubila sta se v vseobčnem hrupu mask.

Pijani od muzike in plesa so se ljudje iskali, se našli in se naslajali nekaj bežnih uric razposajene noči.

In svetla nebeška noč je kipela in gorela kakor težko krvavordeče vino.

Toda drugo jutro je ležalo staro pravljичno mesto spet v globokem snu, ni čulo hrušča vsakdanjosti in je le čisto na tihem sanjalo o ponosni prošlosti in prihodnjem karnevalu.

Gosta megla je ležala na starih počivajočih palačah. V brezkrainem obupnem ritmu je padal dež.

Bleda in neprespansa sta se srečala prijatelja v klubu.

„Dobil sem stavo, Francesco!“

„Lažeš, bahač, lažeš!“

„Bila je najslajša noč mojega življenja, najlepša ženska... Poljubljal sem ji dolge črne lase, njeno vroče belo telo, njene prelestne grudi... in potem tisto majhno znamenje na tilniku...“

„Mołči, hudič, mołči! Tu imaš denar, in tu... in tu!“

Bankovci so pali na tla in udarec, še eden, je zadel pobledeli, odreveneli obraz.

Drugo jutro sta si stala sovražnika nasproti, blede in neprespansa.

Sovraštvo je gorelo iz otrplih obrazov, kričalo iz leskečočih se oči, zvenelo iz žvenketa bodal.

Hudičevo sovraštvo! Smrtno sovraštvo!

In ostrini bodal sta se križali in udarjali kakor glavi borečih se strupenih kač, hlepčih po krvi.

Divje kakor hudič se je boril Enrico Dandolo, svest si zmage kakor maščujoča smrt je bil Francesco Tentori.

Orožji sta rožljali, rožljali, rožljali in peli večno pesem o mržnji in ljubosumju, o boju mož za ženo.

In potem mogočen izpad, srebrno jeklo se je zalesketalo v zraku, zamahnilo, zvonko udarilo na trdo železo in se preklalo...

Enrico je zakrilil z rokami... omahnil je... pal...

In nad umirajočim se je sklonil z očmi, spačenimi od sovraštva — zmagovalec. Njegov obraz je bil mrk in grozoten kakor maska smrti:

„Prekleti hudič! Umri, zakaj tvoja ljubica je bila... moja žena!“

Gospodinje!

zahtevajte povsod **izrecno** našo

Kolinsko cikorijo!

Kuhinja in dom

Biskvitna torta

Potrebščine: 3 jajca, sladkorja in moka, vsako v teži 3 jajc, 1 žlica mleka, nekaj *Dr. Oetker-jevega vanilinovega sladkorja*, ½ zavojčka *Dr. Oetkerjevega pecilnega praška*.

Priprava: Jajca, sladkor, vanilinov sladkor, mleko in moka se dobro mešajo pol ure. Nazadnje se primeša še pecilni prašek. Gotova zmes se da v model, namazan s surovim maslom, ter se peče pri zmeri vročini. Krema: čokoladna ali vanilijeva.

Čokoladna krema: ½ zavojčka *Dr. Oetker-jevega praška za kreme (čokolada)*, 2 jedilni žlici mrzle vode, 5 dkg sladkorja in ½ litra mrzlega mleka, brez beljaka.

Vanilijeva krema: ½ zavojčka *Dr. Oetker-jevega praška za kreme (vanilija)*, 2 jedilni žlici vode, 5 dkg sladkorja in ¼ l mrzlega mleka. Tudi brez beljaka. Tekne izborno.

Ce meso diši

Raztopi 10 gramov hipermanganovokislega kalija (dobiš ga v vsaki drogeriji) v pol litra vode in deni 1 žlico te raztopine v 1 liter vode. V tej raztopini operi meso ali pa ga pusti v njej 10—15 minut, nato pa ga izplakni v čisti vodi.

Madeže od kave

na blagu občutljive barve odpraviš na ta način, da vza-meš 5 delov glicerina in ravno toliko vode, temu pa primešaš 1 del salmijaka. Madež naj se v tej tekočini moči 6 ur, nato ga izperi in zlikaj med vlažno krpo z neprevročim likalnikom.

Srbečico pri ozeblinah

odpraviš s tem, da mažeš dotična mesta zvečer s čebulovim sokom.

Kako čistimo in osnažimo razne predmete!

Medene predmete (kljuge, ključavnice, gumbe, nastavke in druge predmete iz medí) snažimo s sidolom ali sličnimi pripomočki. Prav lepo pa lahko osnažimo medenino tudi z navadnim pepelom in lugom. V mlačen lug natrosimo malo pepela cigaret ali iz peči in s to mešanico drgnemo potemneli predmet. Važno je, da ga potem s suho volneno ruto dobro zbrišemo, oziroma drgnemo, dokler se ne začne svetiti.

Steklenice, čaše in druge steklene predmete lahko lepo osnažimo z jajčnimi lupinami. Napolni steklenico z mlačno vodo, lahko tudi z lugom, in primešaj nekaj zdrobljenih jajčnih lupin ali peska. Steklenico na ta način lahko lepo osnažiš, čeprav je ne moreš drgniti od znotraj.

Linolej osnažimo najlepše s petrolejem. Najprej izmijemo linolej z moko cunjo — nato ga posušimo. Šele tedaj pomoči krpo v petrolej in zdrigni z njo linolej. S petrolejem ohraniš linoleju živo barvo, mu dohaviš potrebno maščobo in preprečiš razpoke.

Alojzij Prostor

izdelovatelj harmonik
pošta Poljane
nad Skofjo Loko

Izvršuje tudi popravila
Cene nizke 15

Le pri

**Josip
Petelinc**
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenka
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne
stroje za dom, obrt in industrijo znamke

Gritzner in Adler

ter švicarske pletilne stroje znamke
Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega
blaga in vseh potrebščin za šivilje,
krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

Smerkolj

Šobni atelje
LJUBLJANA VII
CELOVSKA CESTA 33/III

Račun poštno hranilnice:
Ljubljana 1 10307

Sprejema: 8-12 in 14-18
Brzjavni: Smerkolj Ljubljana?
telefon: 34-48

KAZ OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

Singing Fool. Prvi pravi zvočni film v Ljubljani. Poje, govori, se smeje in plaka sloviti Al Jolson. Predvajano na najboljši svetovni zvočni aparaturi Western Electric. Nabavite si vstopnice v predprodaji!

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Ljubavni sen. V glavnih vlogah očarljiva Joan Crawfordova in lepi Nils Asther.

KINO IDEAL

Republika devic. Velezabavna komedija. V glavni vlogi temperamentna Käthe v. Nagy.

MR. BAHOVEC

„PLANINKA“ zdravilni čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izborno pri slabi prebavi želodeca, zaprtju telesa, napanjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščajih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plombiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

6

ter stane zavojček 20 Din

13

Pariške skrivnosti

Sentimentalno - senzacijski roman

znamenitega francoskega pisatelja

EVGENA SUEJA

opisuje življenje velemešta z vso bedo in si ajem. Knjiga ima **300 strani** in velja samo **Din 15**.

Samo pismena naročila sprejema

UPRAVA „ROMANA“, LJUBLJANA, BREG 10

Za elegantne obleke

prvovrstno angleško in češko blago nabavljajte le pri

NOVAKU
KONGRESNI TRG 15

16

Največja izbira — neobvezen ogled

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač pa ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pecilni prašek

Dr. Oetker-jev vanilinov prašek

Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd.

tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavojčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipenja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe prístni **Dr. Oetker-jevi** fabrikati, ker se često ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev vanilinov sladkor je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi,

pudinge in spenjeno smetano,

kakao in čaj,

šartlje, torte in pecivo,

jajčni konjak.

Zavojček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša $\frac{1}{2}$ zavojčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 jajčni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pripravo enostavnih, boljih, finih in najfinejših močnatih jedi, šartljev, peciva, tort itd.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohivalo gospodinji — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.

18